

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

I. Quod Perdidit, Potat

urn:nbn:de:bsz:31-101049

Ortus cuncta suos repetunt, matremq; requirunt;
Gruter. in Sentent. Ethico-polit.

*Amantis anima in corpore haud vivit suo.
Nam simul esse cupis, quod simul antè fuit.*

Virgil.

*... Est mollis flamma medullæ.
Interea, & tacitum vivit sub pectore vulnus.*

Hec

VRaecht yemant hoe het komt dat alle jonghe sinnen
Haer snellen uyer aert, haer stellen om te minnen,
Die kapp' een ael in tweeën, en stae een weynigh stil,
En sie hoe yder stuck sich weder voeghen wil.
God heeft eens vanden man een ribbe wegh genomen,
En daer is voor den man een vrouwe van ghekomen:
Siet hier uyt rijst de min, en al haer soet bedrijf,
Het lijf wil naer het deel, het deel wil naer het lijf.

Quod perdidit, optat.

F*oemineum socio sumpsit de corpore corpus
Qui mare, qui verbo condidit astra, Deus:
Inde furor juveni, teneris calor inde puellis,
Inde tbori socium foemina virque petit.
Quid mirum, Iuvenes? in pristina sata reverti,
Atque iterum fieri quod fuit, optat amans.
Anguillam si sorte feces, salit illa per herbas,
Et satagit jungi, quo fuit ante, loco.*

La part veut son entier.

VEus tu sçavoir, Amy, pourquoy la douce rage
Nous pousse par amour au port de mariage?
Escoute la raison, l'amant qui est blessé
Se veut unir au corps, dont il est desmembré.

AL kapt een staele bijl den palingh inde leden,
 Al is hem schoon de kop ten vollen afghefneden,
 Noch springht hy om end om, hy wispelt op den block,
 En, schoon de dood ghenaeckt, het schijnt hem enkel jock:
 Daer zijnder in het landt die, in haer oude daghen,
 Noch dertel willen zijn, en malle liefde draghen;
 Maer al haer sot ghelaet en is maer enkel waen,
 Want naer een korten tyd het mallen heeft ghedaen.

In cassum furit.

V*el caput anguille strictus licet auferat ensis,
 Illa tamen lacero corpore pulsat humum,
 Illa tamen caudâ non desinit usque moveri,
 Illa, licet vitâ deficiente, salit.
 Hæc tibi viva senis sit luxuriantis imago,
 Cui furit in tremulo corpore dirus amor:
 Ach! miser est, quicumque senex juvenilia tractat,
 Et moriens, mortis se tamen esse negat.*

La fin de vie ne veut folle.

L'Anguille faiët des sauts, bien que la pauvre beste
 Au corps soit mutilée, & n'aye point de teste.
 O Sor va t'en mourir, ne faiëte plus l'amant;
 C'est chose sans raison un vieillart follastrant.

IN

Sunt certa rerum tempora,
Sunt & animorum motibus
Vicesque crebrae sub polo,
Quis stant caduntque singula.

Non indecorum modo, sed & perniciosum seni lascivire, praesertim in amoribus. Indecorum; nihil enim tam ridiculum quam si homo tremulus, canus, edentulus vel (ut ille) passà rugosior Vvâ, juvenum more amatorem agat. Perniciosum; usus enim & rationes Physicæ clamant hominem senem, juvenulam in amoribus habentem, calido & humido privari, adde ut brevi totâ istâ militiâ sine gloriâ defunctus, hoc Epitaphium mortuus viatori exhibeat;

Occidit amando
Exceptit tepido quæ mea membra sinu.

quanto melius Abrahams uxor; Postquam vetula facta sum, inquit, num mihi voluptas? Quin tu potius quisquis es, mi Senex,

Pueris hæc sacra relinque,
& cum Sophocle mihi effare; Bona verba, ô Viri, liber jam factus sum, & ab inclementibus istis ac furiosis dominis atatis beneficio aufugi; vel cum Sapiente Habreo,

Quin ipsa fert dies modum
Amplexibus, & ut nauscet
Quis expetita ad oscula.

Alle dingen en voeghen niet tot aller tijde. 'Tis niet alleen onbetamelijck, maer oock schadelijck voor een bedaeght man, sich over te gheven aen de ontijdighe mallicheden van Vronwen liefde. Onbetamelick; want niet so geckelick als dat yemant de Kerck-hof bloemen al reede in menichte op het hooft dragende, noch met dwaefheden der Ionckheyt besigh is. Schadelijck, want beyde reden ende ervarentheyt leeren ons, dat soo yemant met een bevende hant een eerst-ontluykende Roosjen derf af plucken, dat hy de lucht daer van niet en sal kunnen verdrighen, maer veel eer den kuch daer van op de borst krijghende, wort int gheral van Venus Martelaren overgheschreven, ende verdient, so docaede, dit oft dierghelijcke Graf schrijft,

Die my omwingt in haren schoot
Die heeft uyt liefde my ghedoot.

Hoe veel beter seyde Sara; sal ick met veel lust omgaen nu ick out ben?

Wel aen dan, goet out Man, wie ghy wesen moeght, set jonghe lieden dien handel over, ende seght met Salomon; Inden armo nemen heeft zijnen tijd, en verre daer van zijn, des ghelijcx.

Quand on est jeune, on aime en fol:
Quand on est vieil, qui aime est fol.

Corn. Gallus.

Turpe seni vultus nitidi; vestesq; decoræ
Atque etiam est ipsum crimen amare senem:
Crimen amare jocos, crimen convivæ, cantus,
O miseri! quorum gaudia crimen habent.

A 3

Lij

Lijt, sonder spijt.

Kapt vry een Ael in twee, hy sal noch efter springhen,
 Hy sal met alle macht de leden omme-wringhen,
 Hy troost, oock even dan, hy tert den harden noot,
 Hy leeft, ghelijck het schijnt, te spijte vande doot.
 Ghy, als een hoogher macht wort teghen u ghedreven,
 Soo lijet met ghedult, waer toe het teghen-streven?
 Sijght neder in het stof, en toont een buychsaem hert,
 Want die onwilligh lijt, die lijt te meerder smert.

Nil juvat obniti.

Anguillam si mucro secot, si dividat ensis,
 Illa repercussam corpore plangit humum;
 Illa furit moriens, seseque in pulvere versat,
 Et tacite non vult succubuisse neci.
 Quid juvat obniti, cum te sors dura fatigat,
 Vel rumpit properam de Tribus una colum?
 Flecte caput, tacitoque latus permitte dolori,
 Non totus miser est, qui miser esse potest.

*Au torment nécessaire,
 Rien, que souffrir & taire.*

NE prens avec regret les maux de ceste vie,
 Car regrimber ne sert, quand nous le ciel chastie;
 Abbaisse toy plustot, avec un humble cœur,
 Qui souffre par despit augmente son malheur.

NIL

Inter signa hominis verè renovati præcipuo loco numerandus animus humilis, ac patiens calamitatum & injuriarum, nec enim pertinax ac refractarius quispiam Christo sese cogitationes subdidisse pro explorato unquam habere potest. At quorsum, precor, hinc pervicacia? afflictionibus sanè Deus vel exercet, vel probat, vel corrigit, vel honore afficit suos, utpotè in hoc similes eos faciens ipsi Filio. Clementissimus enim Parens ex aliâ providentia speculâ quid unicuique nostrum conveniat planè ac plenè cognoscit, & quod convenire novit, accommodat. miserabile verò remedium est, obnitendi studium, & plorandi lassitudo; cum melius Dei timor hisce medeatur: Is enim ad divinam voluntatem & paternam affectionem, tanquam ad sacram anchoram, confuziens, non patientiam solum, sed & gaudium, imò & gratiarum actionem, ex ipsis afflictionibus producit; non focus ac medicus ex viperis Theriacam; adeò ut, tanquam triumphans, pleno ore tandem exclamet, Via crucis, via lucis.

Tis een vande bysonderste ken-teyckenen eens vernieuwden ghemoets, datmen in sich ghevoele een nedrighe verdraechsaemheyt in alderley besoekinghe, ons regel rechte van God toegheschickt, ofte door middel van de menschen aenghedæen, ghelijck in het tegendeel van dien een morrende ende teghenstrevende onverduldicheydt niet anders en kan verstaen worden uyt te wijzen als een soodanigh herte dat noch sijn ghedachten niet en heeft ghevanghen ghegeven onder de ghehoorsaemheyt Christi.

Maer, ô lieve, waer toe hier een steghe onverdraechsaemheyt? nae dien de goede God de sijne plagh uytverkoren te maecten inden Oven der ellende? gewisselijck de vermoeuyt heyt van jammeren is een gantsch ellendigh behulp-middel voor de ghene die lijden moeten, daer de ware vreesse Gods, geeft uytkomst in alderley benauthede; want yemant, door de selve, sijne toevlucht nemende tot Godes vaderlijcke sorghe over de sijne, weet niet alleen recht ghedult, maer oock blyschap en dancksegginghe daer uyt te trecken, seggende ghestadelijck in zijn herte tot sijne vertroostinghe.

Hoe swaerder loz,
Hoe naerder Godt.

Chrysoftomus.

Generosi est animi, cum undique provoceris ac pungaris, equo animo acerbitates omnes ferre.

Nobile vincendi genus est patientia, vincit
Qui patitur; si vis vincere, disce pati.

QVA